

והתענג בדשן

שיעור הלכתי שבועי מפי מורנו ורבנו
הרה"ג דוד שלום נקי שליט"א
מו"צ ומחבר סדרת הספרים "בהלכה ובאגדה"

השיעור בימי ראשון בשעה 18:00
בבית המדרש "חזון עובדיה" דימונה

גליון 279
ידיד לה' כי טוב כי לעולם חסדו

"והתענג בדשן נפשכם, חסו אֶתְכֶם וְלִכְוֹ אֱלֹהֵי, שְׁקִיעוּ וְתִהְיֶי נִפְשְׁכֶם" (ישעיה נה ב)

טבילה בכלי אלומיניום

השקפה זכה וטהורה ממרן זיע"א

ולהכותו. "פתי יאמין לכל דבר, ויערום יבין לאשרו". ששה סוגי מתכות שהוזכרו בתורה בדיוק או לא? המתכות שבתורה, הן חומרים הנמצאים בטבע, לא כן האלומיניום שמיצור בתהליך מלאכותי. זהירות ממגע חם בכלי אלומיניום. התחדשות המטוסים עקב גילוי שהאלומיניום קל מאוד. רבנו חיים בן עטר, מתכת אחרת לא חייבת טבילה. דיוק הגאון רבי חנוך דוב פדואה בעל שו"ת חשב האפוד. על מי אמר מרן זיע"א שהוא מלא חכמה? דעת הגאון מטשעבין והאגרות משה, ודיון בדבריהם. לאלומיניום אין תכונות של מתכות. דן בדברי הגרמ"מ מרדכי קארפ. דעת כמה גדולים לפטור אלומיניום מטבילה.

אם כלי אלומיניום חייבים טבילה

א. בסייעתא דשמיא הזכרנו בשיעורים הקודמים את מחלוקת הראשונים,

ב. להלן מכתב נוסף ששלחה אחת הרבניות מ"ראש העין" יע"א שעושה חיל בקרב בנות ישראל, וזו לשונו: "מכתב של שליחות שבונה עולמות בטהרה". לכבוד הרב נקי שליט"א מזכה הריבם. תודה להשם יתברך שזיכה אותנו להכיר מקרוב את חוברות 'הגאולה הפרטית' - חוברות 'בהלכה ובאגדה'. שתמיד בכל זמן ושעה הן נמצאות בכל רחבי הבית. ובעלי היקר ואני עוסקים, לומדים ונהנים מכל מילה. אנו זוכים להבין את משמעות החגים והשמחה בהם, ולהגיע אליהם הרבה יותר נרגשים על הניסים והנפלאות של כל חג וחג. ועוד זיכה אותי השם יתברך ברחמי לעסוק בשליחות לבנותיו הקדושות. בהדרכת כלות ולהיות בלנית במקוואות הטהרה. חוברות הטהרה המיוחדות בגישתן הרכה והכובשת כל לב עוזרות לי לעבור על הלכות טהרת המשפחה לכלה שמתחתנת בצורה יסודית עניינית מקיפה מובנת מעניינת וקלילה. בנוסף, ברוך השם אנחנו מתכנסות מספר חברות ללמוד מהחברות ולשנן את ההלכות שעל ידיהן, ובזכותן אנו מקיימות ומחזיקות בית של תורה על אדני הקדושה והטהרה. וכל השיעור הזה נעשה לכבוד השם יתברך לשמח אותו על הסייעתא דשמיא שאני רואה כל רגע ורגע בשליחות שניתנה לי. באחד מהשיעורים התבקשתי להעביר מסר קצר בהשקפה, כי הערב היה מלא וגדוש והיה צריך כמה מילים של חיזוק לנשות החיל. התפללתי להקדוש ברוך הוא שיתן בליבי ויכוון אותי איזה ספר לשלוח מהספרייה ושאוכל ממנו להקריא... מאת השם שלפתי את החוברת "להיות את" ושם בשני עמודים בלבד, הקראתי את מעלת האשה בבית היהודי. שהבעל מחויב בפרנסת הבית, אבל התפקיד הנשגב שלנו מהפשתן לרקום בגד מחמם, ומהחייטים להכין מטעמים וכו'. והדברים היו ענייניים מתמצתים וכל מילה התאימה בדיוק רב לסיטואציה. חסדי השם!! החברות לשיעור, וכן כל מי שהבאתי לה חוברת, מתחזקות מאוד מאוד מהלימוד בחוברות "הטהרה", והרבה תקלות נמנעות, והלכות שאפילו בבתי של אברכים חשובים לא הקפידו על הלכות חשובות ביותר!! נלמדות ומגיעות לידי מעשה ברוך השם. וכמובן שבתור בלנית, לכל שאלה שלא מחייבת אותנו להתקשר לרב שיפסוק, החוברת מסייעת לנו הלכה למעשה, ובתפילה שלא תצא תקלה תחת ידינו, ונזכה לעבוד את השם יתברך מתוך שמחה, ושכל מעשינו יהיו לשם שמים ולקירוב הגאולה. תודה רבה לכבוד הרב על החוברות המכילות עולם גדול ורחב ידיים של דברים מתוקים מדבש של תורתנו האהובתנו. בשורות טובות. מ. א. ראש העין. ע"כ.

ג. ברכת חזקו ואמצו לכל מארגני העצרת הגדולה והקדושה שהיתה ביום שני שעבר בעיר "בני ברק" יע"א, חזקו ואמצו לכל בחורי הישיבות והאברכים הקירים שבאו להתחזק ולחזק את לומדי התורה ולמחות על כבודה של תורה, ולגנות את אותם שוטים וחסרי דעת שאין להם הבנה מינימלית, מהו כוחה של תורה, ומהו כוחו של בן תורה שעוזב את הבלי העולם

סיפורי ישועות בזכות הלימוד בחוברת "להיות את" המקוצרת: ילודה, זיווגים, רפואות, רוחניות, פרנסה, מבחנים, טסט ועוד. מכתב של שליחות שבונה עולמות בטהרה. חלילה לקרוא לבחורי ישיבות "עריקים", הם "נסיכים". הם רצו לבטל את העצרת, אך הקדוש ברוך הוא הפר עצתם וקלקל מחשבותם. הגאון הרב שבתי לוי שליט"א [אחיו של הגאון רבי משה לוי זצ"ל בעל "מנוחת אהבה"]. חיזוק לדברי הגאון הגדול החסיד רבי אריה יודי שליט"א. מי מוציא מכתב גינוי על רבנים ולא על שוטרים אכזריים? מי שאינו עושה מעשה עמך, מותר לקללו

א. להלן מכתב ששלחה גברת ל. א. מהעיר "ראשון לציון" יע"א, וזו לשון המכתב: עזבתי עבודה של 9 שנים בקופת חולים. היה לי מושלם שם, אבל זה היה חצי משרה, וזה אילץ אותי תמיד לעבוד עבודה שניה. לא רצו להעלות לי שעות, ובלית ברירה לאחר 9 שנים עזבתי. ישבתי כמה חודשים טובים בבית, וחזתתי אבטלה. יצא לי לעבוד בקופת חולים אחרת שהציעו 100% משרה ותנאים, אבל גם שם נאלצתי לעזוב, כי זה ממש היה תובעני. סניף עם מאות אנשים בלי 10 דקות הפסקה לאכול. נאלצתי להתפטר, ומ-1.1.26 אני חותמת אבטלה. רכשתי 100 ספרונים "להיות את" המקוצר (בסה"כ 200 שקל) חילקתי לישועה למציאת עבודה לשביעות רצוני, כי חשוב לי מקום קרוב עם תנאים, ובלי ימי שישי, וכל זה מאוד קשה למצוא. והנה ביום ה-29 של הקריאה, מתקשרים אלי מהעירייה המקומית ומציעים לי עבודה כמו שרציתי, עם תנאים, משרה מלאה, ובלי ימי שישי. הם אמרו, שאפילו שלא באתי עם ניסיון, כי אני באה מתחום הרפואה לאגף מים, ויש לי ללמוד הרבה, אבל ניתן לך צ'אנס לעבוד פה שלושה חודשים. עצם זה שנבחרתי מתוך 300 מיללים של קורות חיים. ובדיוק מה שרציתי, זה נס גדול ועצום והשגחה הבורא יתברך. תודה לאל, שנזכה רק להפיץ את הספרון של "הצניעות", ולראות ניסים מעל הטבע, אין עוד מלבדו. תודה לכם על הכל. בלי נדר אני ארכוש עוד 100 ספרונים, כדי להגיד תודה רבה על הישועה, ולזכות לחזק עוד בנות ישראל בצניעות. תודה לאבא בשמים על הכל, אין עוד מלבדו. חשוב לי שתפיצו את הסיפור שלי. אשמח מאודוד. ע"כ.

ברוך השם רבים רבים נושעו ישועות גדולות בזכות הלימוד בחוברת "להיות את" המחולקת ל-40 ימי לימוד, הן בזרע של קיימא, הן בזיווגים, הן ברפואות, בעליה ברוחניות, במציאת עבודה, הצלחה במבחנים, העברת טסט ועוד ועוד. אשרי הזוכה להפיץ הלאה והלאה, הזכות של פרסום מצות הצניעות היא גדולה מאוד מאוד בעיני הקדוש ברוך הוא, ורואים הרבה ישועות במזומנים. וכבר סיפרנו בעבר הרבה הרבה סיפורים שהיו בזכות 40 ימי לימוד בחוברת זו, ואשרי חלקם של הזוכים והזוכות הלאה והלאה להעביר את הסגולה הענקית הזאת. רק כמובן שלא להתעצל, כי לפעמים זה מעייף למצוא עכשיו קבוצה של נשים שילמדו כולן, אבל המאמץ שווה, אפשר לחלק לבנות המשפחה שמכירות יותר את צורך הישועה, ואכפת להן יותר להשקיע לטובת הקרובות שלהן, אימהות רבות שלמדו לטובת בניהן לעלייה בתורה וביראת שמים, ולהתקבל לתלמודי תורה ולישיבות טובות, ברוך השם ראו הרבה הרבה ישועות. לכן, שווה וכדאי מאוד להתאמץ, ונשמח שתשתפו אותנו בסיפורים נפלאים ומעניינים מידו המלאה והרחבה העשירה והפתוחה של אבא שלנו שבשמים שאוהב את כולנו מאוד מאוד וחפץ בטובתנו, ושמו להיטיב לנו ולמלא את כל משאלות ליבנו לטובה, אמן.

המתכות שהוזכרו בתורה, הן חומרים הנמצאים בטבע

ב. ואמנם הגאון רבי ישראל ליפשיץ בחיבורו תפארת ישראל על המשניות (קונטרס יבש דעת בפתחה לפירושו במשנה על סדר טהרות, אות מד), הביא את דעת הגר"א וכתב, שלדעתו לאו דווקא ששה סוגי מתכות אלו, שהרי בזמנים הללו מצאו הטבעיים כמה מיני מתכות חדשים שלא שערום אבותינו. וצריך לומר שששה מיני מתכות הנזכרים הן לאו דווקא, אלא כל הנרקע בפטיש וריקועי פחים, נקרא "מתכות". ע"כ. ואחר המחילה, לא הבנתי היאך דחה את דברי הגר"א ללא טענה מבוססת ומוצקה. ולבד מזה, הלא אם נתבונן נראה, שבמצאות האלומיניום אינו דומה לשאר מתכות, כי אותן מתכות שהוזכרו בתורה הן חומרים הנמצאים בטבע, כפי שידוע שהקדוש ברוך הוא ישתבח שמו ויתעלה כבוד הדרו טמן במקומות מסוימים במעמקי האדמה: זהב, כסף, נחושת וכו', כמו שנאמר בפסוק (בראשית ב יא-יב): "שֶׁם הָאֲדָמָה פִּישוֹן, הוּא הַסֶּבֶב אֶת כָּל אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שֵׁם הָהָב. וְהָב הָאֶרֶץ הָהוּא טוֹב, שֶׁם הַבְּדֹלָח וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם". ופירש הרמב"ן, כי בחול אשר בנהר ועל שפתו ימצא הזהב שהוא הטוב והבדולח והשוהם, כי כן ימצא בנהרות, מהם שימצא שם הזהב, ומהם אשר ימצא בהם הכסף, וכן הבדולח והאבנים הטובות, בנהרות ימצאו רובם. ע"כ. גם הרד"ק כתב: ואמר "אֲשֶׁר שֵׁם הָהָב", בה"א הידיעה לפי שגם בארצות אחרות יש זהב אלא ששם הזהב לרוב, וגם הוא הטוב משאר הזהב שבארצות אחרות. ולפי שפישון היא קרובה לגן עדן, לפיכך היא טובה במוצא הזהב שהוא הטוב והנקי שבמתכות. ע"כ. גם ברזל ונחושת הטמין הקדוש ברוך הוא באדמה, וכמו שמצאנו שכשהתורה משבחת את ארץ ישראל, היא אומרת (דברים טו ט): "אֶרֶץ אֲשֶׁר... לֹא תַחֲסֹר כָּל בָּהּ, אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִינָהּ בְּרִזָּל, וּמִהֲרִירָהּ תִּחְצֹב נְחָשֶׁת". וכתב

מגנים את דבריו. של מי? של תלמיד חכם, של חסיד ועניו, שדיבר מכאב לבו. ואני לא מבין, ראשית, הלא ידוע שהם עושים סיום הש"ס כל כמה זמן, וכי נעלמה מהם הגמרא בבבא מציעא (מח ע"א) ובסנהדרין (פה סע"א), שכל האיסור לקלל אחד מישראל, היינו דווקא בעושה מעשה עמך. אבל מי שאינו עושה מעשה עמך, מותר לקללו וגם להכותו. זאת ועוד, נגיד שאולי לא כל כך מתאים לומר כן בציבור גדול, אז מה קרה אם אורייתא רתיחא ליה והוא גינה במילים אלו, הלא אלה שבשלטון ובצבא רוצים לעקור ולקעקע את כל התורה כולה על ידי השבת לימוד התורה בישיבות ובכוללים לגמרי, ואם כן ברור שעל שלטון כזה, היה מן הראוי להוסיף עוד כמה מילים טובות כהנה וכהנה, הרי עליהם אנחנו מכוונים בכל יום שלש פעמים בברכת "למינים ולמלשינים": "ומלכות הרשעה מהרה תעקר, ותשבר, ותכלם ותכניעם ותשפילם ותשמידם במהרה בימינו". אז זו דעת התורה למחות קבל עם ועדה באותו רב תלמיד חכם שמחה וגינה את הגזירים גזירות קשות נגד הדת? וכי שכחנו איך מרן מלכא זיע"א היה מקלל את כל אותם שונאי התורה, איך הוא היה מקלל את יוסי שריד ואת שולמית אלוני שכל מחשבותיהם היו אך ורק להצר ולהפריע ולתת רגלים לפתיחת תלמודי תורה, ובעיקר של ספרדים? וכי שכחנו שבזמנו מרן אמר בשיעור במוצאי שבת ב"זדים" שכולנו נאמר בפורים בסיום קריאת המגילה "ארור יוסי שריד"? וככה עשינו בזמנו הלכה למעשה בישיבת "חזון עובדיה" תכ"ב? במעמד מרן הראשון לציון שליט"א והגאון רבי יצחק דניאל שליט"א ועוד. וכי שכחנו את הסרטון המפורסם שאמר מרן בזו הלשון: "ובל הקמים לרעה על בני השיבות שלנו אותם מהתורה הקדושה, הקדוש ברוך הוא יפר עצתם ויקלקל מחשבותם. 'עצו עצו' וְתָפַר דָּבָר דָּבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עֲקָנוּ אֶל" (ישעיה נ"ח), הקדוש ברוך הוא יהיה בעזרתנו. יקוים בהם הפסוק (תהלים סט טה): "שָׁפַךְ עֲלֵיהֶם זַעֲמָךְ וַיְחַרֵּן אַפֶּךָ יְיָשִׁיגָם". (איכה ג יט): "תִּרְדֹּף בָּאֵף וּתְשַׁמְדֵם מִתַּחַת שָׁמַיִם ה'". ותכלם ותכניעם, תשמידם ותאבדם, שלא ישרא להם לא שורש ולא ענף, שילכו לאבדון, וְאֶתְהָ אֱלֹקִים תִּרְדֵם לְבָאֵר שַׁחַת, אֲנִשִּׁי דָמִים וּמְרָמָה לֹא יִחְצֹוּ מֵימָה, וְאֵינִי אֶבְטַח בָּךְ (תהלים נה כד). עד כאן לשונו הקדושה והטהורה מילה במילה. אז זו דעת התורה הצרופה למחות באותו רב שדיבר כך? הלא אדרבה ואדרבה, הרב הזה דיבר מכאב לבו ולא עשה חשבון להתייפף בעיני פוליטיקאים למיניהם. וכי הם יודעים שהרב הזה מבשר בכלל, כדי להשתתף בצערם של ישראל שהיו חסופים בעזה, הוא לא הכניס לפיו בשר בכלל, כדי להשתתף בצערם של ישראל שנאנקים ונאנחים שם (עין גיליון 152 ערה 1), אז הם יודעים על מי הם הוציאו מכתב גינוי? וחבל שעדיין לא ראינו שיצא איזה מכתב גינוי רשמי מטעמם שהם מגנים את מעשיהם של השוטרים הרשעים, הפושעים והאכזריים, שונאי התורה. היינו שמחים מאוד מאוד לשמוע איזו דעת תורה הם שאלו, אם להוציא מכתב גינוי על דבריו של רב גדול, חסיד ועניו?

ולצערנו הרב, דברים אלו הם רק מחזקים את הדברים הידועים והמפורסמים לכל, שלא בכל דבר הם פועלים על פי דעת התורה, אלא הם פועלים על פי הראש שלהם, נגד דעת התורה, ורק הם מחפשים כל הזמן להראות בחוץ שכיבדו הרבנים איתם, ומחפשים שיכתבו להם הקדשות על ספרים, ומפרסמים אותם בכל פינה וזווית. וכבר אמר ההכנס מכל האדם (משלי יד טו): "פֶּתִי יִאֲמָר לֹכֵל דָּבָר, וְגִרְוֹם [חכם] יִבְיֶן לְאֲשֹׁר". וביאר המלבי"ם: הפתי, הוא חסר דעת ומתפתה 'קִינֹה פִּוְתָה אֵין לב' (הושע יא) [כיונה הנפתה בקלות כאילו היא בלא לב], והוא מאמין לכל דבר בין לדברי הכסיל בין לדברי האוויל מבלי להבחין, ואין לבו נוקפו כלל. אבל הערום שהוא היפך הפתי, ויש בליבו עורמה לבחון כל דבר, הוא לא יפותה. ע"כ. אז כל אחד יבדוק בעצמו למי הוא משתייך. מי יתן והקדוש ברוך הוא יערה עלינו ועל כל עמו ישראל רוח טהרה ממרום, להבין ולהשכיל מהי כוחה של תורה, מה היא העוצמות של בן תורה שמגן בתורתו על עם ישראל ועל ההשכלה, ובזכותו נמנעים אסונות חלילה, יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, אמן.

האם טבילת כלי מתכות היא מן התורה או מדרבנן, אבל כלי זכוכית בארנו שטבילתם בוודאי מדרבנן, ואילו כלי פלסטיק פטורים מטבילה לגמרי, כיון שאין כח לשום חכם מישראל לאחר חתימת התלמוד לגזור גזירות מדעתו, וכמו שהבאנו בשם רב שר שלום גאון, המגיד משנה, הר"ן, הריב"ש, הרא"ש, מרן הבית יוסף ועוד. (עין גיליונות 275, 278). ולפי זה, יש לדון מה הדין בכלי "אלומיניום", שמצד אחד האלומיניום הוא סוג מתכתי, ולכאורה כמו שכלי מתכות חייבים טבילה, גם האלומיניום יהיה חייב טבילה. אך מאידך, יש מקום לפטור את האלומיניום מטבילה, כיון שבפסוקים שבתורה הוזכרו רק ששה סוגי מתכות, כמו שנאמר: "אֶךְ אֶת הָהָב, וְאֶת הַכֶּסֶף, אֶת הַנְּחָשֶׁת, אֶת הַבְּרִזָּל, אֶת הַבְּדִיל, וְאֶת הָעֶפְרָת", ומשמע שדווקא כלים העשויים מסוגי מתכות אלו חייבים טבילה ולא אחרים, כי אם התורה היתה רוצה לכלול את כל סוגי המתכות, היה לה לכתוב בקיצור: "כל כלי מתכות". זאת ועוד, הרי כלל גדול בידינו בגמרא מסכת קידושין (כד ע"א): "אין שני כתובים הבאים כאחד מלמדים", כלומר, כאשר התורה מלמדת אותנו דבר מסוים, אפשר ללמוד ממנו על דברים אחרים כיוצא בו, אבל כאשר התורה כותבת את אותו דבר בשני מקומות, כוונתה שרק בשני מקומות אלו יהיה הדין כן, ואין ללמוד מזה על מקום אחר, כי אם היתה התורה רוצה שנלמד מזה על מקום אחר, היתה כותבת רק במקום אחד, וממנו הייתי לומד על האחר. (עין בהסבר כלל זה בהרחבה בגיליון 16 אות ט) והנה כאן, אין זה רק "שני" כתובים הבאים כאחד, אלא "ששה" כתובים הבאים כאחד, כי מזה שפירטה התורה ששה סוגים, משמע לכאורה שדווקא ששה סוגים אלו ולא אחרים. וכן כתב רבי מאיר תלמיד הגר"א בשם הגר"א (הובא בפתחה לסדר טהרות, כללי טומאות מספר אליהו רבא, ד"ה הכלים) שכלי מתכות הן רק ששת המינים שהוזכרו בתורה.

הזה ואת תעתועיו, ויושב ועוסק בתורת אלוקים חיים, כמה הוא מגן על עם ישראל בתורתו, כמה הוא מציל חיילים מסכנות, כי זו האמת שהתורה שומרת ומגינה עלינו, ולא להיפך. וכולנו מצטרפים לדבריו הנלהבים של מזהב הרבים הגאון הרב זמיר כהן שליט"א ראש ישיבת "אבני נזר", שאמר, חלילה לקרוא לבחורי הישיבות "עריקים", "עריק" פירושו, מי שבורח ומתחמק מהחובה המוטלת עליו, ומאחר שהקדוש ברוך הוא הטיל עלינו את החובה-הזכות הגדולה והיקרה הזאת של עסק התורה "והגית בו יומם ולילה", ממילא בני התורה הם נסיכים - בני מלכים, ואינם עריקים חלילה, כי הם הם שעושים ומקיימים את רצון השם, ואם חלילה עצרו בחור ישיבה, הוי אומר שעצרו נסיך - בן של מלך ולא איזה עריק. ואדרבה, אלו שמחללים שבת ולא שומרים תורה ומצוות, הם הם העריקים האמיתיים, הם הם שבורחים ומתחמקים מהחובה המוטלת עליהם לשמוע בקול השם.

ובעוונות הרבים, גם הפעם אותם שיושבים שמה למעלה וקוראים לעצמם "חרדים", לא מצאה חן בעיניהם העצרת הזאת, ולכן הם ניסו לטרפד אותה עד הרגע האחרון ולבטלה חלילה, נגד דעתם של גדולי ישראל שהם שראגנו את העצרת, והם הם שקראו לבוא לעצרת בהמונים כדי למחות בשלטון האכזרי שעוצר בחורי ישיבות ואברכים, ולמחות על כבודה של התורה, כי כפי שאמרנו, בעוונות הרבים הם לא שומעים לקול מורים, לא למועצות ולא לשום דבר, הם עצמאים לעצמם, הם מחליטים בעצמם, וכפי שידוע שגם מרן מלכא זיע"א אמר כן בזמנו שהוא עצמאי. ואכמ"ל. [עין בדבריו הנלהבים הוצאים מלב טהור וכאוב של הגאון הגדול הרב שבתי לוי שליט"א [אחיו של הגאון רבי משה לוי זצ"ל בעל "מנוחת אהבה"] אמש במוצאי שבת ב"זדים" שהיה הרב המקדים]. והנה העצרת היתה צריכה להיות בתחילה במוצאי שבת, ואחר כך היא נדחתה ליום שני, ולבסוף כשהם ראו שאין להם ברירה והם לא מצליחים לבטלה לגמרי, כי הקדוש ברוך הוא הפר עצתם וקלקל מחשבותם, אז הם רצו להראות שכביכול גם הם כאילו חלק מהעצרת, ולכן הם שלחו כמה מחברי הכנסת שלהם להראות שכאילו גם הם מוחים בהנהגת השלטון לעצור בחורים. כן כן לצערנו הרב, זה הפרצוף האמיתי של אותם שמראים כביכול כלפי חוץ שהם בעד לומדי התורה, ובעוונות הרבים, הם הם האחראים לגזירות הקשות והרעות הללו שהם יכלו לעצור זאת בעוד מועד, אך הם העדיפו להעביר חוקים אחרים שכנראה יותר משמעותי וחשוב להם, ולא את החוק הגדול ביותר, של עסק התורה, שהיא חיינו ואורך ימינו, שזה צריך להיות קודם לכל דבר שבעולם. וחבל מאוד שישנם אברכים תמימים בעיקר מערי הפרספריה וכדומה, שעדיין הם לא מעלים על דעתם שזו המציאות העגומה שאנחנו נמצאים בה, והם חושבים לתומם שאותם אנשים הם בעד שכולם ילמדו תורה ללא יוצא מן הכלל וכמו שהיה בזמן מרן זיע"א שהיה בוכה ומצטער על זה, והשם הטוב יכפר בעד. ולכן, התמימים האלו הם גם לא מתבלבלים להוסיף לאותם אנשים תואר "הרב"... השם ישמור.

הנה הגאון הגדול החסיד רבי אריה יודי שליט"א, ממקורביו הגדולים של הגאון הרב שמעון בעדני זצ"ל. סיפר בעצרת כדברים אלה: חייל אחד שבעוונות הרבים נהרג, קברו אותו בבית העלמין של הצבא, ואמא שלו ביקשה שיהיה כתוב על המצבה "השם יקום דמו", ובצבא לא הסכימו בשום אופן, כי כל הצבא בא לעקור את שם השם, להכרית את האמונה. עד שאמא שלו עשתה רעש בתקשורת, שאם לא יתנו להם לכתוב כן, היא תעביר אותו לבית עלמין אחר, ואז קמה סערה תקשורתית, ולבסוף הסכימו שיכתבו. השם ירחם ויציל. עוד הוא סיפר על חייל אחד חבדיניק שהיה לו כיתוב "משיח" על הבגד, וכשראה זאת הרמטכ"ל שלח אותו לכלא חודש ימים, למה? כי הוא ביקש משיח, והרמטכ"ל צודק, אני מבין אותו, כי כל הצבא בא לעקור את האמונה, לעקור את התורה, לעקור את המשיח. ובתהלתות הדברים אמר הרב יודי מתוך כאב לבו "הרמטכ"ל הארור הזה ימח שמו וזכרו". ועל זה שמעתי, מי הוציא הודעה רשמית של גינוי הדברים? הקומץ של ה"חרדים" הנ"ל שיושבים למעלה, הם הוציאו מכתב שהם

רבנו בחיי, במקום שתחשוב ששם אבנים, שם תמצא ברזל, וכן בהרים שם תמצא נחושת, וזהו "לא תחסר כל בה", כי העדר הברזל והנחושת חיסרון גדול בארץ, לפי שהם תשמישי הכלים שמשמשים בהם ברוב. אבל הכסף והזהב אינם חיסרון גדול בארץ, ועל כן שיבח את ארץ ישראל במה שהוא עיקר התשמיש [ברזל ונחושת], ולא בכסף וזהב. וכן הזכיר משה רבנו בברכת שבט אשר (דברים לג כה): **"בְּרִזְלָךְ וְנַחֲשֶׁת מְנַעַלְךָ"**, כלומר, בחלקו יהיו הרי ברזל ונחושת. וכיוצא בזה פירש רש"י, ארצכם נעולה בהרים שחוצבים מהם ברזל ונחושת. גם הרמב"ן כתב, כי בארץ ישראל מחצב נחושת וברזל, שהם צורך גדול ליושבי הארץ. וכן נאמר אצל דוד המלך כאשר הכין את החומרים לבניית בית המקדש (דברי הימים א כב ג-א): **"וַיַּעֲמֵד חֲצִבִּים לְחִצּוֹב אֲבָנֵי גִזִּית לְבָנוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים. וּבְרִזְלָךְ, לְמִסְמָרִים לְדִלְתוֹת הַשְּׁעָרִים וּלְמַחְבְּרוֹת הַכֵּין דָּוִד, וְנַחֲשֶׁת לְרֹב אֵין מִשְׁקָל"**.

האלומיניום מיוצר בתהליך מלאכותי

ג. לעומת זאת, את האלומיניום לא תמצא בהרים כמו הברזל והנחושת, אלא הוא מופק ומיוצר בתהליך מלאכותי, כפי שנבאר עתה בקצרה לאחר עיון בכתבות של מייצרי אלומיניום, ושיחה עם מבינים בתחום: האלומיניום הוא יסוד כימי [הנקרא גם חֲמָצָן] הנמצא בטבע בעיקר במחצבי המינרל והתרכובת "ברוקיט" [כלומר, חוצבים במקומות מסוימים ששם ישנם אבנים המכילות בתוכן תרכובת - תערובת של כמה יסודות בטבע, ובתוכן גם יסוד האלומיניום]. ועל מנת שנקבל את יסוד האלומיניום לשימוש, עלינו להפריד את החומר הרצוי מהתרכובת שבו על ידי טחינה, [טוחנים את האבנים הנ"ל ומקבלים כמה יסודות, ומתוכם מפרידים את החומר הרצוי לתעשיית האלומיניום]. לאחר מכן משרים את החומר הרצוי בסיר לחץ עם מגנזיום, סיליקון ונחושת, החומר עובר סינון ושטיפה וחימום עד כדי קבלת תחמוצת [לשון חמצן] האלומיניום. [כלומר, תפקידם של המגנזיום, הסיליקון והנחושת, למשוך את שאר החומרים אליהם, כי הם יסודות שקרובים אליהם, והדומה נמשך לדומה לו, ובעת החימום הם נמשכים אליהם. וממילא חומר האלומיניום נשאר לבדו עם חמצן, כי הוא נמשך לחמצן]. תחמוצת האלומיניום עוברת אלקטרוליזה [מכניסים את החומר הנשאר לאמבטיה נוזל עם מלח ומתח חשמל גבוה מאוד, ובכך מפרידים את החמצן מהאלומיניום], ועל התקודה [כח שמושך אליו את האלומיניום לבדו], מתקבל אלומיניום נוזלי טהור 99%. ומכאן והלאה מקשים את הנוזל ומייצרים ממנו כלי אלומיניום. ע"כ.

לא דיברה תורה אלא בששה מינים אלו בלבד

ד. נמצא שהאלומיניום אינו כששת סוגי המתכות המוזכרים בתורה, אלא הוא מופק על ידי תהליך מסוים עד היווצרו לחומר מוצק כשאר מתכות. וכלשון הכותב באנציקלופדיה: אף על פי שאלומיניום הוא יסוד נפוץ בקרום כדור הארץ, הוא אינו מופיע בטבע כמתכת, ולא ניתן להפרידו בשיטות מסורתיות. האלומיניום נחשב מתכת מסחרית חדשה... רוב האלומיניום מופק מהמינרל "ברוקיט" וכו'. ע"כ. ואם כן, מניין לנו לדמותו לשאר כלי מתכות שהוזכרו בתורה ולחייבו טבילה? ואמנם לשון הטור (סימן קכ): אין צריך טבילה אלא לכלי "מתכות". וכן כתב מרן בשלחן ערוך (שם סעיף א): הקונה מגוי כלי סעודה של "מתכת", צריך להטבילם במקוה. ולכאורה ממה שסתמו ולא פירטו את ששת

המינים שפירטה התורה, נדייק שכל סוגי המתכות שווים לחייבם טבילה? אך ברור שזה אינו, כי לעולם לא דיברה תורה אלא בששה מינים אלו בלבד, והטור ומרן השלחן ערוך דיברו בהווה, שאלו ששת המינים שהיו מצויים בזמנם, ואילו האלומיניום זיהו אותו רק לפני כ-220 שנה [1808 למנינם], ולאחר כ-50 שנה התחילו אט אט לייצר ממנו כלי סעודה² וכלים מכלים שונים. בכל אופן, למציאות של היום, האלומיניום מצוי ביותר בחלונות, סורגים, דלתות, פחיות, כלים חד פעמיים, ואפילו חלקי מטוסים ועוד.³

דעת רבנו חיים בן עטר - מתכת אחרת לא חייב טבילה

ה. והנה בשיעור הקודם (גיליון 278 אות ב) הבאנו מה שכתב רבנו חיים בן עטר בספרו פרי תואר (סימן קכ סק"ב), שממה שפירטה התורה ששה מיני מתכות, ואין מין מתכת שלא הזכירו, הרי זה מורה באצבע שמין אחר הגם שדומה למתכת, לא חייב טבילה. ע"ש. ומבואר מדבריו, שדווקא אותם ששה מיני מתכות שהזכירה התורה, הם המתכות שחייבים טבילה ואין מין נוסף, ולכן אף אם נמצא עוד מין מתכת שדומה להם, בכל זאת אינו חייב בטבילה מהתורה, כי התורה לא הזכירה אותו. ולכן איך נחייב בטבילה גם כלי אלומיניום, והרי אינם בכלל כלי מתכות שדיברה התורה, ואף חז"ל לא הזכירו אותם כי לא היו בזמנם, ונמצא שיש לפוטרום לגמרי מטבילה.

דיוק הגאון רבי חנוך דוב פדואה בעל שו"ת חשב האפוד

ו. וכיוצא בזה כתב הגאון רבי חנוך דוב פדואה בשו"ת חשב האפוד⁴ (חלק ג סימן ע), בדעתי היה לפטור כלי אלומיניום מטבילה, על פי מה שכתב רש"י (ראש השנה יט רע"ב), כלי זכוכית טהורים שניקבו וסתמו אותם באָבֶר [עופרת], חכמים מטהרים מטומאת כלי מתכות מהתורה, ומטמאים משום טומאת כלי זכוכית מדרבנן, **"שאיין כלי מתכות טמאים מהתורה אלא המנויים בפרשה, זהב וכסף וכו'".** ולכאורה קשה, למה רש"י מאריך כל כך, והלא די היה לו לכתוב: ומטמאים משום טומאת כלי זכוכית מדרבנן, **"שאיין טמאים מן התורה אלא כלי מתכות"**, וממילא כלי זכוכית שאינם בכלל מתכות לא טמאים מהתורה? ולכן נראה ברור שרש"י היה קשה לו, למה בכלל לא נאמר שכלי זכוכית טמאים מן התורה, והלא כלי "מתכות" הם מלשון כלים הניתכים, והרי גם כלי "זכוכית" הם ניתכים באש? ומתרץ רש"י, שכלי מתכות מקבלים טומאה לא מפני שהם ניתכים, אלא מפני שהם כתובים בפרשה, וממילא כלי זכוכית שאינם כתובים בפרשה, לא מקבלים טומאה, אף שהם ניתכים ואפשר לכוללם בשם "מתכות". נמצא שאפילו כלי מתכות לא מקבלים טומאה אם אינם כתובים בפרשה, כל שכן כלים אחרים שאינם בגדר כלי מתכות שלא יקבלו טומאה, כיון שאינם מוזכרים בפרשה. ועל זה כתב, ומזה נראה לי שאין כלי אלומיניום מקבלים טומאה, ולא צריכים טבילה אם נקחים מהגוי, [שהרי אינם כתובים בתורה, ואף חז"ל לא גזרו עליהם]. והיה רצוני לקבוע כן להלכה לפטור כלי אלומיניום מטבילה. אולם הרציתי הדברים לפני הגאון שר התורה מטשעבין [הגאון רבי דב בעריש וידנפלד, בעל שו"ת דובב משרים], ולא הסכים לדבר, באומרו: "ומי יודע, ושמה זה מין ברזל?!", וכמובן משכתי את ידי. אכן אני מונע את עצמי לברך על טבילת כלים אלו, ואני מקבל כל טענה קלה לפטור כלי אלומיניום מטבילה. ע"ש.

נוסעים בגובה רב, לכן לא היו כבדים מדאי... אך בתקופת מלחמת העולם השנייה ואחריה, התגדלו והתפתחו המטוסים, והגביהו עוף, והתחילו להסיע בהם נוסעים רבים, כי התחדש אז הייצור של אלומיניום שהיא מתכת קלה מאוד. והתברר לי מפרופסור לארונאוטיקה בטכניון שבחיפה שהוא שומר תורה ומצוות וירא שמים, שגוף המטוסים נעשה מתרכובת של אלומיניום עם נחושת כ-4%, ולפעמים מוסיפים גם ברזל בשיעור של פחות מ-0.4%. גם כל החישוקים שעליהם נסמך גוף המטוס, וכן כנפי המטוס, כולם עשויים מתרכובת ה"ל". וכן אלפי המסמרים שמהדקים גוף המטוס הם מאלומיניום. ואין בכל המטוס ברזל או פלדה אלא במקומות מועטים שצריך חוזק יותר, כמו במקומות החיבור של המנועים עם הכנפיים, והכנפיים עם גוף המטוס, וחיבור הגלגלים עם גוף המטוס, וכן בצירי דלתות המטוס ובמנועוליו. ופנים המטוס נעשה מחומרים מלאכותיים שאינם מקבלים טומאה. וגם רצפת תא הנוסעים היא מחומרים אלו עם אלומיניום. ע"ש.

⁴ הוא היה גאון עולם, וכשיסד הגאון מטשעבין את ישיבת "כוכב מיעקב" תכב"ץ בירושלים עיר הקודש [שקיימת עד היום, ופורחת וגדלה, כן ירבו], הוא מינה את רבי חנוך דוב לכהן כראש הישיבה. בשנת תשס"ו הוא עזב את ארץ ישראל לכהן כאב בית דין ורבה של התאחדות קהילות החרדים בלונדון, תפקיד שאיחד תחתיו את כלל הקהילות החרדיות בעיר, וכן כיהן עד פטירתו [ט"ו באב תשס"ח]. הוא היה מכבד את מרן זיע"א מאוד, ואף מרן היה מחבב אותו מאוד ומשבח אותו ואת ספריו, ומרן אמר על ספרו שו"ת חשב האפוד, שהוא מלא חכמה. (עיינו ספר "רבנו" עמודים סח, קלד, ריז)

² כיון שנצטוונו בתורה (דברים ד טו): **"וַיִּנְשְׂמָתָם מֵאֵד לְנִפְשֵׁיכֶם"**, ואף חז"ל הקדושים היו מלמדים בשיעוריהם ענייני בריאות הגוף והנפש, כמו שראינו בגמרא מסכת שבת (מא ע"א) שרבי זירא שמע מרבי יהודה, כמה הנהגות חשובות לבריאות הגוף, ואמר: אלמלי באתי אלא לשמוע דבר זה - דיי. וכן מובא שם (פפ ע"א), שרבי חסדא היה מלמד בשיעוריו עניינים של בריאות הגוף, ורב הונא זירז את בנו רבה ללכת ללמוד אצלו. ע"ש. לכן יש להבהיר דבר חשוב, שלאחר שגילוי המחקרים כבר לפני כמה שנים שהאלומיניום לא בריא בכלל שיבוא במגע עם מאכלים חמים, כי הוא מפיק מיני רעלים שמקלקלים איברים וחלקים שונים בגוף האדם, לכן היום כמעט ולא תמצא בתים שמשמשים בסירים אלומיניום, כי לא בריא להשתמש בהם. ויש להיזהר גם בתבניות אלומיניום חד פעמי, שלא לאפות בהם בתנור, ושמעתי, שאם מכסים את התבנית בנייר אפיה, אין בעיה. גם לא כדאי לכסות מאכלים חמים ברדיד אלומיניום - נייר כסף. אך ניתן לכסות לאחר שהמאכל מתקרר מעט. ותן לחכם ויחכם עוד.

³ בשו"ת ושב ורפא (חלק ג עמוד רצד) דן, האם מותר לכהנים לטוס מעל בית הקברות, ובתוך דבריו הוא כותב: והנה צריכים אנו למודעי, שהמטוסים שבזמננו השתנו שינוי עצום מתקופת הגאון החזון איש שהחמיר בזה, כי בתחילה היו המטוסים מעץ וקבוס, וגוף המטוס היה מהדוק כולו במסמרים של ברזל, אך בתחילת שנות השלושים [לפני כ-90 שנה], התחילו לייצר מטוסים מפלדה, שהוא מין ברזל, ואף שהפלדה מתכת כבדה, מכל מקום המטוסים היו קטנים מאוד, והנוסעים היו כששה עד עשרה אנשים בלבד, וגם לא היו

הארה בדברי הגאון מטשעבין

ז. והנה מה שטען הגאון מטשעבין: "מי יודע, ושמה זה מין ברזל?!", אחר המחילה הרבה מכבוד הדר גאון, הנה מדברי הפרי תואר הנ"ל משמע שלא חוששים כן, שהרי כתב: "שאינן מין מתכת שלא הזכירו, ולכן גם מין אחר שדומה למתכת, לא חייב בטבילה". ואילו לדברי הגאון מטשעבין, על כל מין מתכת חדשה שימצאו, לכאורה נחשוש שמה הוא מין ברזל או אחד מששת מיני המתכות שהוזכרו בתורה, ונחייבו טבילה?! ולבד מזה, הלא כבר הוכחנו לעיל שהאלומיניום לא דומה לברזל ולשאר מתכות שהוזכרו בתורה, כי הן מתכות העשויות בידי שמים וחוצבים אותן מן הטבע, לא כן באלומיניום שאף שיסודו מן הטבע, אבל אינו מוכן ומזומן בטבע כשאר מתכות, ואיך נאמר שמה מין ברזל הוא. ואף שהאלומיניום גם כן ניתן, אבל עדיין אינו מין ברזל, ואין לו את כל תכונות המתכות, (כמבואר להלן אות יא). על כן נראה שדברי הגאון מטשעבין נאמרו מחמת שלא אמרו לו את המציאות של תהליך ייצור האלומיניום.⁵

דעת האגרות משה

ח. גם דעת הגאון רבי משה פיינשטיין בשו"ת אגרות משה (יורה דעה חלק ב סימן קסד) לפטור את כלי האלומיניום מטבילה לפחות מן התורה. ואמנם מתחילה הסתפק קצת בדבר, וכתב, יש לעיין שאולי רק ששה מיני מתכות שנאמרו בתורה, הם מקבלים טומאה ולא מינים אחרים, שהרי הוצרך הכתוב להחשיבם בפרטיות, ולא כתב "כל מתכות", וכלפי שמים גלוי וידוע שיש עוד מיני מתכות, ולכן פרטן להשמיענו שרק אלו ולא מיני מתכות אחרים. אבל אפשר שגם מין מתכות זה [אלומיניום] אינו מין אחר, אלא שהוא נעשה מתערובת ממינים אלו, וצריך לחקור לידע זה. ואם יתברר שהוא מין אחר, שהיה רצון השם יתברך שיתגלה בדורות אלו האחרונים [כמו שזו המציאות באמת באלומיניום כמבואר לעיל (אות א)], היה נוטה יותר שלא מקבל טומאה, כי לבד ממה שפרטן, ואם כן זו ראייה שאין ללמוד מהן על מיני מתכות אחרים, כי הם ששה כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים. הנה גם בלי זה, אין ללמוד למין חדש, שכל דינים אלו הם גזרת הכתוב. וראייה קצת מכלי זכוכית, שלא מקבלים טומאה מן התורה, אף שהם ניתנים כמתכות, ולא אמרו חז"ל שיהיה להם דין כלי מתכות כאותם שבתורה. ע"ש. ומפורש, שכל הצד שרצה הרב לחייבם טבילה, הוא רק מחמת חוסר הידיעה במציאות, שמה אלומיניום הוא תערובת של כמה מיני מתכות. אבל לפי המציאות שהתבררה שאלומיניום הוא מין אחר, אם כן כבר כתב, שנוטה יותר לומר לפוטורן מטבילה, כי מנין לנו לחדש חיוב, והרי כל דינים אלו הם גזרת הכתוב.

ט. שוב חיזק האגרות משה את דבריו בתשובה אחרת (חלק ג סימן כב) והכריע שבאמת אלומיניום הוא מין אחר, וזה תוכן דבריו: האלומיניום היא מתכת חדשה שלא נזכרה בתורה, ולכן נראה שמן התורה אינה צריכה טבילה, כי ממה שכתבה התורה ששה מינים של מתכות בשמותיהם ולא כתבה "כל כלי מתכות", מוכרחים לומר שדווקא אלו מקבלים טומאה וצריכים טבילה, ולא כלים ממינים אחרים. הלא התורה ניתנה מפי הקדוש ברוך הוא, והוא ברא את כל מיני המתכות שבעולם אף אלו שלא ידעו עליהם האנשים, ואם היו גם הם בדין טומאה וטבילה, לא היה לתורה לפרט דווקא את אלו... ואם כן מוכרחים לומר שלא כל המתכות הם בדין טומאה אלא הששה מינים שנאמרו בפירוש... וממילא גם טבילה מדין כלים חדשים אולי אין להצריך. אלא שנראה שצריכים טבילה מדברנן, כי לא גרעו מכלי זכוכית שחייבים בטבילה רק בגלל שדומים לכלי מתכות, שיש להם תקנה אם נשברו. ואם כן כל שכן באלומיניום שהוא מין ממיני המתכות. ע"ש. וכן דעת שו"ת מחזה אליהו (חלק ב סימן נ אות י, יא) שבוודאי אלומיניום חייב בטבילה מדברנן, קל וחומר מזכוכית, שהרי הוא יותר קרוב מכל הבחינות למתכת מזכוכית. ע"ש.

הארה בדברי האגרות משה

י. אלא שעדיין יש מקום להבין, הלא מאחר שהסכימו הגאונים הנ"ל שאין האלומיניום בכלל מיני מתכות שאמרה תורה, אם כן מה אכפת לי שהוא יותר קרוב למתכת מזכוכית, והרי כל שלא גזר חז"ל במפורש, אין בידיו לגזור גזירות חדשות מדעתנו אפילו שדומות זו לזו ממש, וכמו שהבאנו (עיי' גיליון 278 אות א) מתשובת רב שר שלום גאון, שכל דבר שלא גזר חז"ל, אפילו בדבר שיש

לחוש ביותר להחמיר בו, אין אנו חוששים ולא גוזרים. וכיוצא בזה כתבו: התוספות, הריב"ש, הר"ן, המגיד משנה, הרא"ש ומרן הבית יוסף. וכתב הגאון רבנו יוסף חיים, ואין לומר שאילו היה זה בימי חז"ל היו גוזרים עליו ואוסרים אותו, שהואיל והחכמים הראשונים שהיתה להם סמכות והכח לאסור את המותר משום גזירה, אינם מצויים עתה בזמננו, אנו אין בכוחנו לאסור את המותר משום גזירה, ואפילו בדבר הדומה ממש לדבר שגזרו בו חז"ל, הלכה פסוקה היא, שאין לנו אלא רק מה שאסרו חז"ל בפירוש, ואין לנו להוסיף על זה. ע"כ. וכמו שאין לנו לחדש טבילה בכלי פלסטיק וניילון אפילו מדברנן, הוא הדין לכאורה באלומיניום.

לאלומיניום אין את התכונות של מתכות

יא. וכל שכן לפי מה שכתב בשו"ת שלחן הלוי בעלסקי (חלק א פרק כד אות לה), שבאלומיניום יש כמה צדדים לצרף להקל, מפני שאינו משהה מיני מתכות המוזכרים בתורה, ואין אפשר לחייבו כאשר מעולם לא היה בשימוש בזמן הפוסקים, ואין מי שאומר שהם חייבים טבילה. וגדולה מזו, האלומיניום הוא יותר רחוק מחיוב טבילה, שהרי היו מגדולי הפוסקים כמו הגאון רבי חיים מבריסק ואחרים בזמנו, שסברו שהאלומיניום אינו נחשב למתכת כלל אלא נחשב כאדמה, "והדבר ידוע לכל היודעים בחכמת הכימיה שאלומיניום אין את התכונות של מתכות, ובהרבה אופנים יש לו את התכונות של אדמה". ע"ש. למשל: מגנט לא נתפס על אלומיניום כשאר מיני מתכות, וכן אי אפשר להלחים אותו, כיון שהוא דק ומיד נמס באש, מה שאין כן בשאר מיני מתכות.

הארות בדברי ידידנו הגאון רבי משה מרדכי קארפ שליט"א

יב. והנה הרב נפתלי פרנקל (ירחון מוריה קמה-1 עמוד עו) הקשה על האגרות משה, שמנין לו לומר שמיני המתכות המצויים כיום כמו אלומיניום, אינם כלולים בתוך ששת מיני המתכות שהוזכרו בתורה, והרי מצאנו בגמרא יומא (מד ס"ע"ב), שבעה זהבים הם: זהב, וזהב טוב, וזהב אופיר, וזהב מופז, וזהב שחוט, וזהב סגור, וזהב פרוויים. ואף על פי שכל אחד משונה מחברו, כולם נכללו בתורה תחת שם "זהב". וכן מצאנו כמה מיני נחושת בגמרא בערכין (י"ע"ב), וכן כמה מיני ברזל וכו'. הרי שגם בימי חז"ל היה ידוע להם מכמה מיני מתכות, ובכל זאת לא מיעטו בגמרא עבודה זרה (ע"ה"ב) אלא כלי גללים וכלי אדמה שאינם מקבלים טומאה, ומשמע ששאר מיני מתכות מקבלים טומאה. ועל כרחנו לומר שכל מיני המתכות כלולים בתוך הששה המנויים בפסוק. ע"ש. והסתייע מדבריו ידידנו הגאון רבי משה מרדכי קארפ שליט"א בספרו משמרת הבית (עמוד טז) לחייב כלי אלומיניום טבילה מהתורה. אבל אחר המחילה, לעניות דעתי אין קושיא מהגמרות הנ"ל, כי מה שמצאנו סוגי זהב, כסף או ברזל שונים, אינו מחשיב אותם לסוגי מתכות שונים, וכמו שישנם סוגים רבים של תפוחים, וסוגים רבים של עגבניות, וכי נאמר שכל סוג של תפוח וכל סוג של עגבניה הם פרי אחר, הרי ברור שכל סוגי התפוחים הם בכלל פרי הנקרא "תפוח", וכן ברור שכל סוגי העגבניות הם בכלל פרי הנקרא "עגבניה". וממילא ברור שכוונת התורה כשאמרה "זהב", היינו כל שבעת סוגי הזהב, שעל כולם שם "זהב" עליהם. לא כן באלומיניום, שבמציאות הוא סוג מתכת שונה לגמרי מהששה שהוזכרו בתורה, ומנין לנו לומר שהוא כלול בתוך הששה המנויים בפסוק ולחייבו טבילה.

הלכה למעשה

יג. גם הגאון רבי יעקב קמינצקי כתב, שאין חיוב טבילת כלי אלומיניום מן התורה, ויש לצדד לפוטורם אפילו מדברנן, שלא תיקנו בהם טבילה כלל. הובא בשו"ת תשובות והנהגות (חלק א סימן תנא), אבל דעת התשובות והנהגות (שם וסימן שנו, וחלק ג סימן רנט, וחלק ד סימן קצב), לחייב בטבילה לפחות מדברנן. ע"ש. ובשו"ת ושב ורפא (חלק ג עמוד רצה) הביא תשובה מהגאון רבי אברהם דב ברקוביץ' שהאריך שם כיד השם הטובה עליו בטוב טעם ודעת, להוכיח שהאלומיניום אינו בכלל מיני המתכות שדיברה תורה. עיי' שם ותרזה נחת. וכן העלה בשו"ת אבא בם (חלק ה עמוד תסו) לפטור מן הדין את האלומיניום מטבילת כלים, והביא עוד (עמוד תפה) להקט פוסקים שהקלו בזה. ועיי' עוד בשו"ת שרגא המאיר (חלק ב סימן פג ד"ה חכם אחד). על כן נראה להלכה ולמעשה, שמן הדין יש לפטור כלי אלומיניום מטבילה, אך מאחר והמנהג הנפוץ להטבילם, יזהר שלא יברך עליהם, או שיברך על כלי אחר שחייב בטבילה בוודאי, ויפטור את האלומיניום.

שהבאנו ראיות להתיר בשו"ת יביע אומר (חלק ב אורח חיים סימן ב). וענה לי כבוד הגאון זצ"ל, כי הוא סבר ששעון היד מקומו למעלה, לפני שקבעת הכריכות שבזרוע, ולכן כתב להחמיר. אולם לפי האמור, שמקום שעון היד הוא סמוך לכף היד, מודה הוא שיש להקל בזה, ואין להחמיר כלל. עד כאן תורף דברי קדשו. והדר הוא לכל חסידיו. תנצב"ה.

⁵ כיוצא בזה כבר האיר מרן זיע"א בשו"ת יחיה דעת (חלק ג סימן ב) על הגאון מטשעבין, בענין אם צריך להסיר את שעון היד בהנחת התפילין משום חציצה או לא? וכתב: הנה הגאון מטשעבין זצ"ל בשו"ת דובב מישרים (חלק ב סימן ז) העלה להחמיר בזה. וכשזכיתי לקבל פני שכינה, בחיים חיותו, והשתעשעתי עמו בדברי תורה, העירותי בזה על דברי קדשו, ממה